

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moórá-kwaai aíyayaamba umái siyáánkai-iya'iyo. miráumai-imá maisuwéna Ísu Áánútu, ááninkon-qai agaimakáye. Mááka moórá-awi'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáápa'a ména anón-éna Pítante Póronte túwa'naa umai mayái mairáye. Árómaa-kwaasi Ísun-AAI isáígwáe séna maanáúváí agaimakáye. Árómaa-kwaasi asirayánkó tirááíma tain-kwáásín-owe séna maarán-áimbá agairáye. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayaao tátokaimpinkemba ayútínkaraíye. mirán-áimbá Mááka agaimakáye. Mááka agairáin-ainkona ayáírá'á maarán-táúntámpímbo [] kwáyáin-aimba moórá-kwaasi agaimakáye.

Yóni nombá pétinkowai simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Árúku 3:1-9, Yóni 1:19-28

¹ Áánútu ááninko Ísu Káráísiti kwená áséi-kwasai maarámán-ye. ² naaóvá'á moóráwai áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-AAI simátímakowai áwí'a Áísáya Yónin-AAI simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáai maiamaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwirankéna ³ kavóná-marava'a ména aayamáírkemba séna ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá

arupí íyana minámpá'á kwíno Áánútu
siráye

Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paárúwana
mináimbá paáruraiye.

⁴⁻⁵ Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáywasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopaken-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáína'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'a simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétinkaraiye.

⁶ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáu-kwatoi iréna aúwarasinej ámúr-anda uréna a'nóríné kwantáámíkóná aúwé mintóné su'mai kwénena ⁷ simátimena séna moóráwai kesinaqemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne. ⁸ kemá nombá pétinkaudanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye siráye.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátiyu 3:13-17, Árúku 3:21-22

⁹ minkánáá Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana ¹⁰ Ísu nompínkémbá usásinowana sokón-tawaaí taaínkár-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana ¹¹ kwiyómpakemba aaigówé su'mai séna emá

kesááninko óna'a ená imáyáa kwéé'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráye.

Sáátáánigo Ísumba áísaas umai awánanae siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Árúku 4:1-13

¹² súwana Áánútun-amankoma Ísumba simámuwana kavóná-marava'a komáyowana
¹³ kae-kwááí aíyayaan-do'waamba 40 no'waamba komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índa awánanae séna ó'on-o'on-qimba súwana Ísu íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa kwiyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:12-22, Árúku 4:14-15

¹⁴ naaémba Yóni Káríri-marara-kawaanako áwí'a Érótintavena séna sáwí'a uráye siróntavena Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu Káríri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai simátimena séna ¹⁵ Áánútu kwená kwaásira'o kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imaya tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró siráye.

¹⁶ mináimbá simásuwena Káríri-kwaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásirái mésarai awaaó áwí'a Sáímoni úwana áváko áwí'a Éndaru umái mésarai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁷ Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máímo tímapa'o kwénaaoantemba aúná-mayai tíménakai

kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ¹⁸ minkwásé-únámbá tuwésarai kwené kurááiyé.

¹⁹ kwené kuyaná Ísu sáwiyanka'a kúmba kae-kwáásíráí mésarai Sépéti ááninkai awaaó áwi'a Yémési úwana áváko áwi'a Yóniye nompísipívimbá mésarai kwase-únámbá to'mayaá kwéuyana ²⁰ Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívimbá tivowáné kwená mayáí-kwáásiyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Árúku 4:31-37

²¹ Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áímbo kwéison-kanaa túwana Ísu mono'-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwasá

²² isésa asiramái súntavesa sésa ámáámba sentenkáání'a íma kwésivo anón-kwaasigoraambá kwésiye sésa táátavai uráawe.

²³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména ²⁴ anónka'a séna Ísu Násáretivakewaima óne. kentáá nórä taéwá tasinkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawe-kwáyó'ná'á óne súwana ²⁵ Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaoo súwana ²⁶ mintáráváá-kwánkó minkwáásí toká'mái tuvámbarowana aíyayaanko sápísimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóuwasa ²⁷ awánésa táátavai ésa keáimbá sésa mindóra'iyo. aúnaí'an-iyé. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwésisasa

sintembá kwéowe suwaná ²⁸ mirá úwasa Káríri-ayampa'a Ísun-aai kóyawé úwasa Ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

²⁹ Ísowasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáimoninte Éndaruntei mindáraiti naaúmpa'a íyúmba Yémésiye Yóniye Ísuwe umái íyúmba ³⁰ Sáimoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámuwana ³¹ iséna kwenópa'a téna ayáánka'a tátomai usásinankowana kokotámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

³² toómbá agai-timuwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyonkvara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyonkvara'a tí'maesä Ísunopa'a mätínkowasa ³³ mindáópaken-kwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná ³⁴ Ísu ó'on-o'ontí'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maituyuwówasa mintaráváá-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-íye sésa kwembá awánontavena aaiséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Káríriva'a simátímakain-kwasai.

Árúku 4:42-44

³⁵ kóuwana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a koména námúnaa kwésena máyowana ³⁶ Sáimoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai ³⁷ awánésa sésa amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná ³⁸ Ísu séna ó'on-daopimpakwarata kwénaaeta kesáái simátímapa'a koónaumne.

mirá ónaundayave'a túne séna ³⁹ Káríri-ayampa'a mono'-náúmpímpá'á kosimátímapa'a kwénaaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Árúku 5:12-16

⁴⁰ moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúná'i'a umásinkaniyono súwana ⁴¹ Ísu arumbá úwana ayáandei ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwíye séna ⁴² avekáámbá kawe'á umánkowana kawáúguwana ⁴³⁻⁴⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósесimo siráintemba mono'-máyáí-kwáásítópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáíyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwíye sénááowe. ánivo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ⁴⁵ minkwáásígó ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwívarawai Ísu tíníye sésa kentí naaópimpa'a torupamái máyówana mindáyavena Ísu íma naaó'-nao'a kúmba kwaási íma máyónkavamba máyowasa naaó'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Árúku 5:17-26

1 évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máyowasa sáwíva-kwaasi isésa 2 torupésa mindáúmpá'a sisipáá ésa pááimpakwara'a sisipáá umásowaná Ísu kwenáái kwésimatimuwasá 3 éiyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá 4 mindáúmpá'a sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'a taagwiya'maésa umésa avaa'a akósámaresa ándára tátoresa túwówana kumeémena Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana 5 Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawé'a umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa 6 ámáámba sun-kwáásí mésa 7 imáyáá ésa sésa nórä séna mirá siyó. Áánútútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'aámba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná 8 Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátimená 9 séna nórä séra mirán-imáyáá kwéoo. moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyááríka'a usásine ená kwandaaimá maimaé kwaao sínasamo ésa áraira sií. kampará siíyo awánanaaowe. 10 kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai

marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaā maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátinkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna ¹¹ isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé naaópa'a kwaao súwana ¹² amápa-kwaasi túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósa marésa sésa íma awánarqundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Árúku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Káríri-nonkwaunkon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátimena ¹⁴ kwéna awánómba Árávíási ááninko áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaembá kwa'ména kuráye.

¹⁵ kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Áríváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé sáwíva'a Ísun-ánaaembá kwa'mésa Áríváina naaúmpa'a umésa nowasá ¹⁶ ámáán-kwaakwaasivinkemba ámáámba sun-kwáásí Ísumo táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé toómbó kwénomba tuwánésa Ísuna kwayó-kwáásiyávéesa tísa esa sésa nórə sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásiyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'o umáimo

máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o inkwáásí kwétuwa'naa-iye. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Árúku 5:33-39

¹⁸ moórá-tawai Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáisaesa sésa Yónina kwayó-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásiyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáásí íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwai aaraí mayáindawai amááraawi tanóm̄ba kautimínim̄ba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ²⁰ naaémba minkwáásigómbá aí'maesá kówiyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiywénamo iyíníntavena mináimbá siráiyé.

²¹ Ísu mináimbá simásuwena séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íníye.

22 aúná-anda-aran-domba ááéraa-sipisipi-
auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe.
mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba
anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena
sawí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwinie.
mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-
sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe
Ísu siráye.

Ísu savaatirár-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5

23 moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-
kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé úwítiton-
kigauvimbá kwégwesa kwená kwayó-
kwáásí úwítí-aramba kútúmai ásimá pítuwesa
kwénowasa 24 ámáán-kawaa-kwaasi tuwánésa
Ísuntavesa sésa maisaaó. ená kwayó-kwáásí
agándaan-kanaama aambá áúmbakaawasa mirá
kwéowe suwaná 25-26 Ísu séna naaová'á Tévitimo
urómba aúváívimbá agaimarón-ainkona ááimba
íma ísaraawe. aiva'-móno-káwááná'á áwí'a
Ápáyata máyonka'a Tévitíye kwená kwaásiye táái
kwétinkowana Téviti Áánútuna mono'-náúmpá'á
iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna
kwénena kwená kwaási timuwasa naráawe.
mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo
mono'-máyái máyon-kwaasi némáembaní. Téviti
mintómbá umairéna timuwasa nonká'á Áánútu
íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá
kwéowa'a áwáá'a ímo seraámbá áwáá'a kwésewe.
27 Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna túwa'naa
íníntavena agándain-kanaa maréna kwaási aiva-
tántáá'a maréna agándain-kanaama naaén-

tantaa'a póna túwa'naa íníntavena makáiyé.
 28 kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayáí kwémayaamba kendéímán-ye Ísu siráiyé.

3

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasáí.
Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11

¹ moórá-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ² aaivimbá mayankánáe kwésuwai mésa Ísuntavesa sésa agándaira'a póna minkwáásimó kawe'ó umánkainataamo éta tátó'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna kemó máyaundara'a tiyó súwana mirá úwana ⁴ Ísu miwiyávéna séna kentáásí ámáán-aimpimba nóin-aina kwáyáyo. agándai-kanaara'a póta kawe'-máyáyá kwémayaum. sáwi-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáiyá méni. inkámónanaya puwíníyo. tísaá ena súwasa íma aaí suwaná ⁵ Ísu móyuwana meyuwana éna áwáá'a tituwena kwaásiyavaimo ímo imáyáamo kwéontavai arumbá kwéuwana ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaoo súwana ayáámba

árutuwowana kawe'á umánkowasa 6 ámáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Érotina kwaási torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyo sésa ámááyu-aimba siráawe.

sáwívara*wai* *nonkwaau nkón-awampa'a*
kuráan-*kwasai*.

7 Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáásí tí'maena
Káríri-nonkwaunkon-awampa'a kúmba sáwíva-
kwaasiyomba Kárírivaken-kwaasi Yútiyaavaken-
kwaasi **8** Yérúsaremu-naopaken-kwaasi
Ítúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona
menávápákén-kwáásí Táyaa-naor-ayampaken-
kwaasi Sáítóni-naor-ayampaken-kwaasi
miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayái-
áimbá isésa Ísunopa'a téyo uwaná **9-12** sáwíva-
kwaasi asóvamatinkowasa mindáyavesa tí'o ún-
kwaasiyomba asóvamasinkainkwaes sésa Ísun-
ane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa
kwéiyuwasa tirumpimbó taraváá-kwámbó
máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa
anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná
Ísu asiramái séna Áánútu ááninko óne sé'a
íma simái paároro séna kwená kwayó-kwáásí
simátimena séna sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a
ésa siméntáyuwaavo nompí-sípí maimae'a
egwaa'á másínkáaro siráyiye.

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Árúku 6:12-16

13 Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae séna táayowasa kwenópa'a íyúwana 14 minkwáásívinkembá sisamaivakemba

kae'á kumbaimái-kwaaasi usásintinkena séna kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátímapa'a kónááontave'a ti'maré'a ¹⁵ tirumpinkémbó taraváá-kwámbó komaitiyuwánááon-asirayamba timúnda miráyávé'a usásintinkaumne siráye.

¹⁶ miwí túwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe súwaima séna ¹⁷ Sépeti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúná-kwi'a Poanésiye súwairai minkwíkóná ááimba kwíyónaaimo siwáí áráakaiye súwairaiyavena séna ¹⁸ moóráwai Éndaru moóráwai Vírípi moóráwai Pátóromu moóráwai Mátíyu moóráwai Tómáasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai Tátiyasi moóráwai Sáímoni kwemá Árómáqni-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai ¹⁹ moóráwai Yútási Isakériótí kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásírá'á agaráátínkariiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koyauwékáyiye.

Ísunte Piyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:24-32, Árúku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwara'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untáváí Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé toómbá íma kanaará'á umái notávésa ²¹ Ísumba amááraa isésa aívó'an-ye sésa tairánáe sésa tiráawe. ²² Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna ámáámba sun-kwáásí tésa sésa taraváá-kwántontí kawááná'á áwí'a Piyésepu asirayámbá ámísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaiyuwaiye suwaná ²³ Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena séna

Sáátáánigo kwesávái íma maisuwáníye. ²⁴ moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáívakaambá kwémaewe. ²⁵ moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáívakaambá kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamо ésa íma asiramáívakaambá kwémaewe. ²⁷ moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáímo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayáníye Ísu siráiyе.

²⁸ Ísu simásuwena séna maísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaambá mindá Áánútu maitiyuwánívo ²⁹ Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaíkwai'a íníye Ísu siráiyе. ³⁰ Ísuntavesa sésa taraváá-kwánkó kwenarumpimbá máyáiyе suntávéna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísun-anówawé áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Árúku 8:19-21

³¹ mináímbá simátimuwasa Ísun-anówqwe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa sésa Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá ³² naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná ³³ Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna ³⁴ naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesivá'maa'a máyáawe. ³⁵ Áánútu

siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a
kesímána'a'maa'an-owe Ísu siráye.

4

moóráwai ánayumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Árúku 8:4-15

¹ ókwara'a Ísuma Káríri-nonkwaauunkonawampa'a koména aaí kwésimatimuwasá sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívimbá usámaaisena máyowana nompí-sípímá kwaauán-avovomayaa'a kwáyowasa minkwáásiyómbá nonkwaauunkónawampa'a máyowana ² ó'on-o'on-aimba kwántámái simátimena séna ³ másáaro. moóráwai ánayumba maimaéna kigauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-máravimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná ánú'a ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násuwáísana íma arambá iráye. ⁸ évakar-anayumba kawe'-máravimbá kunkwéna kárúrena anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráye. ⁹ kwéisaawai ísámái kawe'á oró Ísu siráye.

¹⁰ Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-kwáásiyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa minkwántámái-áinkóná ááimba sinatá ísáano

suwaná **11** Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímisa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo

12 kwéisaambanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe.

isékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí sáwí-imayaa maityuwáísino.

mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

13 Ísu simátímatuwena séna maankwántámáí-áimbó simátimunda íma isáiyankakemba pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma isánááowe. **14** mináinkóná ááimba súnda ísáaro. moóráwaimo ánayumbo tu'maráinten-umai Áánútun-aai simátímísang **15** évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísáawana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaiye.

16 évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa avekáán-umai Áánútun-aai isésa aamoí ombánivo **17** íma tirumpimbá tátó'mai kawe'á owasá Áánútun-aaiyavai umbai-yántáári'a umátinkaantavai Áánútun-aai ivátukaawe. **18** évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aai ísáámbanivo **19** marapár-úmbái-yántáátváí imáyáa úmae naaésa óísan-imayaa úmae kwénaaesá ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-ímáyááó Áánútun-aai káátausuwasasa íma Áánútuna

mayái kwémayaawe. ²⁰ évakar-anayumbo kawe'-márávímbó kúmímba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí isésa tirumpimbá tátó'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyyaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráyi.

oómbá kúrakain-kwasai.

Árúku 8:16-18

²¹ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe. ²² mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ²³ kwéisaawai ísámai kawe'á oró, ²⁴ tíménten-umái Áánútú miráumai tiména moórágwara'a timíniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró. ²⁵ Áánútun-aaimo ísáaimo kawe'ó kwéowai Áánútú túwaa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísáaimo kawe'ó kwéowai tirumpinkémbá maimayáínana íma kwéniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawe'á oró Ísu siráyi.

ánayumba tukáisana arambá iyáin-kwasai.

²⁶ Ísu simátimena séna Áánútú kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áímbán-iyé. moóráwai ánayumba tu'maréna ²⁷ íma áwa'naa ena kwaéna iraréna kwéisana ánayumba kweyááríka'a kwéanon-iyé. ²⁸ maragómá ánayunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna

anón-umai arambá iréna ²⁹ ávuma kaisaná áká'nanaaon-kanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráye.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-35, Árúku 13:18-19

³⁰ Ísu séna Áánútú kwená kwaásimo kwégawaaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. ³¹ Áánútú kwená kwaási kwégawaaaimba maarámán-iye. sáwíyan-tæranko áwí'a másátati mintáigó arambá ímo ane'ó awánaraan-tæramba maravímbá u'makáawana mimpínkémbá kwíkéna ³² anón-taima anón-éna amaimá anón-aimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye Ísu siráye.

³³⁻³⁴ Ísu kwaásiyomba aaí simátimenaé sénamo úmба íma avora'á siráivo kwántámai-aíne su'mai simátimuwasá taaímbai súntemba móisaiyuwowana mináyáírákémbá simátimuwasá móisowana miráumai simátimena ánivo kwená kwayó-kwáásí kjesé máyonka'a mináinkóná áaimba simátíma'mae iráye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Árúku 8:22-25

³⁵ mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaauánkóná menávápátá kónae súwasa ³⁶ ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'mesa nompi-sípívimbá usáatesa kuwasá évaka'-nompi-sipigwara'a kumbá ³⁷⁻³⁸ Ísu misípígó ayááívá'á aún-kwaigurówana anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompi-sípívimbá

ógwitowasa kunávekunavo sésa inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá puwúnavaíya súwa'naa uwo suwaná ³⁹ usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ⁴⁰ Ísu simátimena séna nointavaiya kwéinkaiseo. kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana ⁴¹ táá'a kówasa keáimbá sésa nórán-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

5

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Árúku 8:26-39

¹ simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbáravá'a kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbáravá'a ásávowana moóráwai taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwaasigo utamátinkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a tirái. minkwáásí kárár-umankontemba taráka-yaraka úwaima póna íma kwaási mésayavai íma kárár-umankowana ména ⁵ enómba irarómba omáka'a utamátinkó-muri-aiva'a kwénaaena kwáá'a kwétenq óntandei kwenáúra'a kwétena ⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-áoká'a taména kwená imáyáa éna áwi'a mósá

marówana Ísu minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwánkóntávéna séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígombá auwé kóao súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamai-Isoigo ááninko ómpo Áánútuntavai ísámai sínkamonavainivo nórä umásinkaniyono súwana 9 Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana sáwíva'a máyaumpo kesúwí'a sáwívarawai úne séna mayowasa 10-13 omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwántombá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma si'maraaó. mimpói tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwántombá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámepakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómba putásowasa 14 póíra'o tavíkówai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpa'o mayón-kwaasi mósimatim-besimati uwásá isésa koawánanae sésa kumbá 15 Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwántombó arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena kawe'á umái mayowasa koawánésa táátavai uwásá 16 Ísumo minkwáásígombó kawe'ó umánkowasamo awánon-aine pójromo ún-aine simátímúwasa 17 isésa Ísuntavesa sésa maambáravá'a ivá siyuwéya kóao suwaná 18 nompí-sípívimbá usámaaisowan taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónae súwana 19 ímanivo ená naaópa'a kuré Ísóigomo arumbó umánkenamo kawe'ó umánkáin-aimba

enamááraawi kosimátimiyo súwana ²⁰ Tékáporisi-ayampa'a mindáópata Ísumo umánkon-aimba simátíma'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgonté aaraigontéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Árúku 8:40-56

²¹ Ísu Káríri-kwaunkona menávápákembá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaunkón-awampa'a máyówasa sáwíva-kwaasi torupowaná ²² moóráwai mono'-nánká'ó kárakwirowai áwí'a Yáírasí téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna ²³ asiramái séna kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawe'á umái máíno súwana ²⁴ Ísu kwené kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'nmai kwa'maé kuwaná ²⁵ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sisamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna minái'á íma érankowasa ²⁶ sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'nqá uwaná óísamba tíma'mai ánásasuwowana minái'á íma érankombá anón-ai'a umágúwana ²⁷⁻²⁸ miníninkómá Ísumo kawe'ó umátínkaron-aimba iséna séna Ísuná unáánkwátóira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpímbá miníninkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana ²⁹ mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana ³⁰ Ísu imáyáama éna séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawe'á umánkáiye séna kwántámai

tuwánéna séna náawawa kesí unáánkwatóira'a tátoraína'iyo súwasa ³¹ kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa íyómpimba tátokaavo náawawa kesí unáánkwatóira'a tátoraína'iyo nórä séwa kwéseno suwaná ³² tátokaiwaintavéna mógora'megara úwana ³³ miníninkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóyamankon-aimba simámuwana ³⁴ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-ye sénda póna áí'a éránkáivo kawé'a umái kwaaó Ísu siráiyé.

³⁵ Ísu mináimbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárakwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáírasintavesa sésa enayáámunko pukáivo anóndatavai ténavo simámiyo suwaná ³⁶ Ísu mináimbá iséna ivátuwena Yáírasintavéna séna mináíntavái íma áákar-aaka'a éma kentávái ísámai kuwo séna ³⁷ kwa'maésamo kun-kwáásiyóntavéna maanká'á méwaro séna Pítagnte Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba ³⁸ sáwíva-kwaasi mono'-nánká'ó kárakwirowaina naaúmpa'a torupamái mésa anón-ivi'a kwétowana Ísu iséna ³⁹ naaúmpa'a usávé'mai iyéna séna íma ivi'á taaró. minárásí íma pukáivo úwoi aúmá kwaiguráiyé súwasa ⁴⁰ Ísun-awíráái suwaná ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowana minárásígó anóvowiye kwená kwayó-kwáásíráum tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ ayáánka'a tátorena kwenááivinkemba simámena séna tarita kumi míramó súmba kwántámai séna inamarúgóó usásinääo súwana ⁴² usásinkwena sisamaivakemba

kae'á kumbaimái-ima maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwañá ⁴³ Ísu asiramái séna kemó únda-qimba íma simátíméro séna minárásígombá toómbá áméro siráye.

6

Násáretivakewai *Ísumba* *tínaaemba*
umánkaraan-kwasai.

Mátíyu 13:53-58, Árúku 4:16-30

¹ minkákémbá Ísu kwenamáápa'a kwéena kwená kwayó-kwáásiyé kumbá ² Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanagra'a mono'-náúmpá'á iyéna aaí simátimuwasá sáwíva-kwaasi isésa táátavai ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámísana kawe'-máyáí ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ³ kwentáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o kwéiwaimaniye. Máríyaa áánimba éna Yémési Yósisi Yútási Sáímoni tuwaaómán-aye. kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímábá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana ⁴ Ísu simátimena séna Áánútun-aaí simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósa kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimbá kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-aye sésa kwenáwí'a íma mósa kwémaraawe Ísu siráye.

⁵ kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íníye suntávéna ímo awánom-bayai

moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiye. moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á ayáándei tátorena asóvamatinkena ⁶ kwenamáápaken-kwaasi sésa íma súwa'naa ínkiye sun-áíntávéna imáyáa uwááena naaó'-nao'a Áánútun-aai simátímapa'a kuráiyé.

*Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.
Mátíyu 10:5-15, Árúku 9:1-6*

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakembá kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména séna kaesé umásuwe'a nááóro séna ⁸ asiramái simátimena séna aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. toómbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. tááúmbá vaimaé'a ⁹ tísamai-anaqamba kwimaé'a moórá-mora-umai unáánkwatói timantenká umái kuvé'mae'a koró. ¹⁰ Áánútun-aai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmpáré su'mai mé'a kentí mayáí maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹¹ moórá-naopa'o kwíyambo naambó ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkqanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ¹² kwená kwayó-kwáásí isésa naaó'-nao'a kwénaaesá kosimátimesa sésa sáwí-imayaá tínnaaemba umáme'a Áánútumpa'a teró sésa ¹³ taraváá-kwántómbá kwaási tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi

taaéraampinken-domba atínkáva'a kuwasá
asóvamatinkava'a kuráawe.

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Mátíyu 14:1-12, Árúku 3:19-20, 9:7-9

14 Ísuna mayágón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkaraiwai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempímbá asirayámbá kwáyáísana mirámbáyáí kwémayaíye suwasá **15** évakarawai sésa kwemá Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowairaamba máyáiye suwaná **16** Éróti iséna séna kwemá Yóni nombó pétinkaraiwaimaniye. kemá simátinkaunasa Yóni anumarambá arátuwáawana pukáisana usásinankaisana máyáiye Éróti siráyiye.

17-19 ááéma Éróti kwenáváko awainínkómbá áwí'a Erotíyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainínkómbá aambá áumbakaawa mayááne simásima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koá'i maesa ándávimbá máánkarowana Erotíyasima Yóni ááiyavena aaísambá séna inkamónae súwana **20** Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwárá-kwáásí úntavena Éróti kwenáároi inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotíyasima inkámivo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima ísámai kaumbo-káér-imaya umánkena aasiyaasí koísaraiye. **21** ánivo naaembá Erotíyasina kanaamá túmba Éróti anón-tanomba

kaumái kwená kawáá-kwaasi ááipin-anon-kwaasi Káríri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná ²² Erotyási ayáámunko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígontávéna séna nointantaatavena ankáíya simásímína'a áméno séna ²³ árai'a súnda pó'a sisaina'a áméno. kesí maramó arááimo táíndamo e sisaina'a tasá-áméno súwana ²⁴ anówamba koáisaa ena séna nointantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá koáisaa-e mayaaó súwana ²⁵ avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáisaa ena séna ív'e'a Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áimbá siráin-aimba imáyáa éna toómbó naankwáásígwrá'a ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ²⁷ i-kwáásí moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ²⁸ táávepimba maréna maimaéna minárásígombá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónina kwayó-kwáásí isésa anómba komaimái utamánkaraawe.

naaém̄ba Éróti Ísuna mayáigón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyákiye Éróti siráye.

*Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13*

³⁰ Ísumo mayáirá'ó ti'mákain-kwaasi mimbáyái maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áimbá simámúwasa

31 Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa
 toómbá íma kawe'á umái nowaná mindáyavena
 kwená kwayó-kwáásiyávéné séna kwaásimo
 ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa
 32 nompí-sípívimbá usámaisesa kwaásimo
 ímo máyáapataawe sésa kuwasá ³³ sáwíva-
 kwaasi tuwánésa aúyésa naaó'-naokemba
 marapá'á kóyo uwasá Ísun-iyai nompí-sípívimbá
 kumbá ³⁴ marapá'á ásávena misáwivá-kwáásí
 tuwánéna arumbá umátinkena sipisípi-poi-
 ayuraamba miwítí kawáá íma máyówasa
 kewé su'mai máyóntavena Ísu arumbá
 umátinkena ayáátáár-aaí kwésimatumwasa
 35 enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a
 tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo
 enáíndara'a ³⁶ ti'márénasa egwaa'-náopimpa'a
 kwénaaesha toómbá meéyámbáráaro suwaná ³⁷ Ísu
 simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa
 sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-
 tomba meéyámba'maiya timúsina. óntamba
 íma kwáyáyiye suwaná ³⁸ nóräumai-tona
 káyáiya koawánaaro súwasa koawánésa tésa
 sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-
 nójáákwárá'á kwáyáyiye suwaná ³⁹ Ísu kwená
 kwayó-kwáásiyávéné séna inkwima'mái mará'a
 máéro súwasa ⁴⁰ moóráva'a 50 kwaasi máuwasa
 moóráva'a 100 kwaasi máuwasa miráumai-
 kwaasi kwimakówana ⁴¹ Ísu éva'aasei-tonkwara
 kae'-nójáákwárá'á maisokéna kwíyómpa'a
 karákéna Áánútuntavena súwi simásuwená
 mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-
 kwáásí timúwasa misáwivá-kwáásí tímúwasa
 nojáá'a topán-topan-umai timúwasa misáwivá-

kwáásí tímúwasa ⁴²⁻⁴⁴ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

*Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21*

⁴⁵ áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáítava'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ⁴⁶ misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwití naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana ⁴⁷ no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avóvomayaapa'a máyowana maramá nénka'a kwáywana ⁴⁸ Ísu awánómba anón-unda to'mae kwétena misípí tayáto'marowasa nombó tuwíntámaesamo kuntámayo'a nonkó tavímayowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásimó máyónka'a téna táyaaitaguwasa ⁴⁹⁻⁵⁰ awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máero. kemá úne séna ⁵¹ nompí-sípívimbá usámaaisena kwegwárá'a umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná ⁵² íma táákoma kawe'á umái méra.

sáwíyan-tompinkembo sáwíva-kwaasi taaín-timuwasamo nowáiná ááimba íma táákomá kawé'a umái méraawe.

*Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi
asóvamatinkarain-kwasai.
Mátíyu 14:34-36*

53 tátavesa ávááraumai ésa kwaauánkóná menávápá'a Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'a nompí-sípi ándánei avíkwímaresa

54 marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa 55 naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesá tóyo uwaná 56 Ísu kíto'-nao'a anón-dao'a kwaivá kwénaauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'a marésa séesa ená unáánkwatóí-araairá'a tátoraiyana tí'a étinkainkwaee suwasá tátórówana tí'a étinkaraiye.

7

*tíkwá'náí ámáámba siráan-kwasai.
Mátíyu 15:1-9*

1 ámáán-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo mayopa'a tésa 2 tuwánomba Ísuna kwayó-kwáásí évaka'a tiyáámba íma sese un-tiyáándéi toómbá kwénowasa 3 Yútaa-kwaasi ámáán-kwaasiye úwoi-kwaasiye tíkwá'náí ámáámba kwáróntavesa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa 4 máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáámba sese umásukesa toómbá nésa tíkwá'náí ámáámba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéúmbá sese uráawe. 5 ámáán-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé Ísunka'a

torupésa sésa ená kwayó-kwáásí nórä isasá kentáá síkwá'náí ámáámba íma kwarésa tiyáámba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná⁶ Ísu séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaová'á Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Áísaya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna
 maawímá kesuwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imayáa íma tirumpimbá kwáyájye.⁷ kwaásiti ámáámba simái paárombanivo Áánútuna ámáámban-ye kampa'á sembá miraráán-umai kesí imayáa kampar-ímayáá mósá kwémaraawe

Áánútu siráimba aúváívimba agaimakájye.⁸ Áánútuna ámáámba tuwé'a tíkwá'náí ámáámba kwétoraawe.⁹ Áánútun-aai kwétuwaantavai miwá anondá kentááiyavai aamoí kwéowe.¹⁰ naaová'á Mósesi séna kentinóowi túwí'a anómába oró. ánivo anóvwimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwyiana puwíníye Mósesi siráivo¹¹ keinárawa'o siráamba moóráwai anóvwiyavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna¹² anóvwima íma kwétuwa'naa-ye. mirámó ontávái kanaán-ye kwésewe.¹³ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-aai tuwé'a kentíkwá'náí ámáámba kwégware'a kentáái kwésimatimewe. mirarááni'a kwéowe Ísu siraiye.

*kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona
 kwaasái.*
Mátiyu 15:10-20

¹⁴ Ísu mináímbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawe'á oró. ¹⁵ máápaken-tantaa'o naawáí íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áinkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. [¹⁶ kwéisaawai ísámai kawe'á oró] Ísu siráyi.

¹⁷ Ísu simásuwena minkwáásiyóbá mátiyuwena naaúmpa'a umáywasa kwená kwayó-kwáásí sésa mináínkóná áaimba simásimyo suwaná ¹⁸ Ísu séna kenkwárá'á íma tááko péei kwéisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawe'á uráawe. máápaken-tantaa'o naawáí kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹⁹ mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáámpa'a kunáyúsúgwinivo ²⁰ aaimó kwésem̄ba tirumpinkén-ímáyááó éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. ²¹ tirumpin-ímáyáávínkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa ²² túran-anda ésa mirá-mira-sawi'a ésa kamparáimbá sésa aosaambá kwimaé naaésa kawe'-máyáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tívkari'a ésa uwo'aórí'a ésa ²³ mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááó kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráyi. ánivo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawe'á umái kwénaawe siráyi.

*Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Máákyu 15:21-28*

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba moórá-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa ánivo évaka-kwáasi tamáún-aimba ísówana ²⁵ moórá-ininko ayáámunko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana miníninkó Ísumo tamáún-aimba iséna avekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna ²⁶ kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínísiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámunko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana ²⁷ Ísu simámena séna aiva'á iyámpói toómbá timénaumne. iyámpóíti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁸ miníninkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóíti toón-ayai iyánkó tamandáníye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-ije sinaná kanaán-ína súwa'naa ínýone súwana ²⁹ Ísu séna kawer-áímbá séndayavai enayáámunko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaaó súwana ³⁰ kwená naaópa'a kwéna koawánómiba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámunko kawe'á umái tuvaiká'á méraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

³¹ Ísu Táyaa-naopar-ayampakemba Sáítóni-naopar-ayampa'a táukúmaena Tékáporisi-ayampa'a táukúmaena Káríri-nonkwaauropa'a kúmba ³² évakarawai aívó'na'a áí'mesa tésa sésa enayáándeí tátó'mai asóvamankao suwaná ³³ kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánánei áápimba maréna awirááíma kwi'maréna amáávira'a tátorena ³⁴ kwiyómpa'a karákéna sirumbá kwéye séna kwenááivinkemba séna epaata mináimbá kwántámai séna áá'o kaúnimbá intíyuwaumne súwana ³⁵ áá'a kawe'á úwana amáávima etoyói úwana aaí kawe'á umái súwana ³⁶ Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma ísónkakemba simátímapa'a kuwasá ³⁷ ísówana ávááraumai táá'a kówasa sésa amápatantaa'a kawe'á unté kwéiyena táá'o kaúninkwaasi kawe'á kwéumatinkená aaimó ímo kawe'ó umáímo sen-kwáásí kawe'á kwéumatinkaiye siráawe.

8

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 15:32-39

¹ moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánásowana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááywasa tuwaná ² séna kaumbo-tawai kesé máyáawana maimaésa tiráantomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ³ ti'maráanasa kentí naao'-nao'a kónááombanivo némpaken-kwaasi aampa'a kwiyamba kánoka'a pósá púwóvainivo súwasa ⁴ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'an-ivo náákakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná ⁵ tísaa ena

séna nóraumai-tona kwáyáiyo súwasa avakaeté kwáyáiye suwaná⁶ minkwáásíyóntávéna séna mara'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á timúwasa minkwáásíyómbá tímúwana⁷ kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Ísu maisokéna Áánútuntavena súwi séna kwená kwayó-kwáásírá'á timúwasa minkwáásíyómbá tímúwasa⁸⁻⁹ nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana¹⁰ Ísu misáwívá-kwáásí ti'maréna kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 16:1-4, Árúku 12:54-56

¹¹ mivá'á Ísu máyowasa ámáán-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná¹² Ísu arumbá umbaí kwétopakemba séna ív'e'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátime'a sé'a ív'e'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna¹³ ivátiyuwena nompí-sípívimbá usámaaisena nonkwwaaúnkóná menávápá'á kuráie.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.

Mátíyu 16:5-12

¹⁴ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nonkwaauánkóná menávápá'á kumbá kwená kwaási péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kímbora-tomba nompí-sípívimbá kwáyowana ¹⁵ Ísu ámáán-kawaa-kwaasiye Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáásí simátimena séna intóráintantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá ámáán-kawaa-kwaasiye Érótiye miwí tááiyavai kentúra'a kárákwimai máero súwasa ¹⁶ keáimbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma makáunananaya mirá kwésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáimbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiye-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá tíménqunda ááémo uráundawaina ááimba íma tááko péei kwésiye. kentí imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe. ¹⁸ túramba kwáyáimbanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. tá'a kwáyáimbanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. ¹⁹ éva'aaseitomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturao séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná ²⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráaamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturao séna tísaa úwasa avakaeté-

unampinta ógwitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra éra íma táako péei sisa'á ísaraao Ísu siraiye.

Ísu aúramba kavíkówaimba asóvamankarain-kwasai.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Pétésáítaa-naopa'a kumbá évakarawai aúramba kavíkówaimba áí'mesa Ísunopa'a tésa sésa tátorena áí'mena mindáókona ayááívá'á kwéna aúrampimba awirááíma kwirankéna aúranka'a tátorena séna ára kwéawanaano súwana ²³ awánéna séna kwéawanaumne. taairaán-kwáásí marapá'á kwénaaowa'a kwéawanaumne súwana ²⁴ moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawe'á umánkowana aúramba kararéna kawe'á umái kwéawanowana ²⁶ Ísu séna mindáópa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siraiye.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-20, Árúku 9:18-21

²⁷ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Sísáriya Víripai-naokon-ayampa'a kúmba aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentávái amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ²⁸ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aai simátímakqawaiivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná ²⁹ Ísu séna keinárawa'a kentávái nóran-kwaasiye kwéseo súwana Sáímoni Pítaa séna

Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana³⁰ mináimbá íma simátíméro Ísu asiramái siráyiye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:21-28, Árúku 9:22-27

³¹ Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáásí simátimena séna sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé ámáámba sen-kwáásiyé tínaaembá umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai ánásaina'a púwóndavinkemba usásinanaumne séna³² miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena kweyááva'a máankena séna mirán-áimbá sénavo súwana³³ Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásí tuwánéna Pítaaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaa. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésene Ísu siráyiye.

³⁴ Ísu mináimbá simásuwená kwaásiyonte kwená kwayó-kwáásiyé tááyena séna kesínaaembá kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima súgwaata'mae'a kondantembá kesínaaembá kwaránááowaimba umbai-yántáá'a timýasa minúmbáí-yántáá'a úwoi maimaésa sínaaembá kwaránááowe.³⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávái ísámai Áánútú áséi-aintavai ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe.³⁶ marapákembá amápa-tantaa'a kwémaesa puwíyambo éna mintántáákó íma

túwa'naa íníye. ³⁷ puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe. ³⁸ ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáank'a'a kenkwárá kesááigwara'o tigaemó umásinkáámba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmónda miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná ságayankwara kwiyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmónda miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

¹ árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútú kwená asirayándéí kwégawaaaimba awáné'a naaémба puwónááowe Ísu sirákiye.

Ísu ó'on-kuwawaq'a aúkáin-kwasai.

Mátíyu 17:1-13, Árúku 9:28-36

² Ísu mináimbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítante Yémésinte Yóninte tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwiyé su'mai umésa miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana ³ kwená unáánkwatóira'a ságayamba kwaéna kwayání'a kéna aaváúmó usénamo intembá mirá úwasa ⁴ awánomba kae-kwáásíráí kwiyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Íráiyaae Mósese Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁵ Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawe'a imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéí éta moórá Mósесindei éta moórá

Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana
⁶ ávááraumai táá'a kówana nónin-aina'i síníyena
 póna mirán-aimba Pítaa siráiye.

⁷ mirá kwésunka'a ainánkó kuména
 káátaguwana mináínámpínkembá aaigówé su'mai
 séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáá
 kwéune. kwenáái ísáaro súwasa ⁸ kwená
 kwayó'nárau awánomba mindárai kwiyómpa'a
 iyúwana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu
 asiramái simátimena séna awánaamba
 íma simátíméro. kemá kwaásí úranda'a
 kumpaáruraundawai púwóndavinkemba
 usásinaandara'a awánaamba kanaará'a
 simátima'mae íyóro súwasa ¹⁰ isésa íma
 simátimesa mináimbá úwoi tátoresa keáimbá
 sésa púwóndavinkemba usásinanaumne simbá
 nórán-aina'iyo keáimbá siráawe.

¹¹ keáimbá sésa Ísuntavesa áísaa esa sésa
 ámáámba sen-kwáásí sésa Íráiyaa aiva'á
 paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-
 kwaasiya amu'makáundawaiya naaémba
 paáriniyemo sembá nórá sésa mináimbá kwéseo
 suwaná ¹² Ísu séna aiva'á Íráiyaa paáréna
 to'mayaa íníye-aimba árair-aimban-iye. moórá-
 aimba kwaásí úranda'a kumpaáruraiwaintavena
 agaimaréna séna kwembá áí'a índai'a
 umánkesa tínaaemba umánkanaaowe agaimaréna
 siráiye. ¹³ simátim'e'a sé'a Íráiyaa á'a
 tiráiye. agaimaróntemba umái kwembá
 sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe,
 mirán-áimbá kwentáváí agaimaróntemba kemá

kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráyi.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Árúku 9:37-43

¹⁴ Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sávíva-kwaasi torupésa ámáámba sun-kwáásiyé Ísuna kwayó-kwáásiyé asirayán-áímpákembá sésa ¹⁵ Ísu túntavesa ivátuwesa paruvará umánkowana ¹⁶ Ísu séna nointavai asirayán-áimbá kwéseo séna tísaa úwana ¹⁷ minkwáásiyómpínkembá moóráwai séna anóndakoo kesáánimba áí'mae'a túne. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aaí kwésisana ¹⁸ mintaráváá-kwánkó tátó'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwááyaamba akékündena aigareó nonkáánéna aíyayaamba sápísimagwisana mirá úmaena kwéiyisa'a ená kwayó-kwáásiyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpinkembá mayauwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbaí kwétaivo nóraumaitawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ánivo enáánimba áí'mae tiyó súwasa ²⁰ áí'maesá tuwaná mintaráváá-kwánkó Ísumba awánéna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánuwana ²¹ Ísu avowántávéna séna nótawai ánkuraiyo súwana umaranka'a ánkuraiye. ²² tuvuwíndayavena póna sáwívaka'a améntámai irá káuvóra'na éna améntámai nompimbá túwáara'na kwéye. emó

kanaamó e arumbá maisinkéya súwa'naa uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwéseno. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'a ónááowe súwana ²⁴ miniyámpoígó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo súwana ²⁵ Ísu awánómba sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aívó-taravaa-kwankoo auwé kóaaoo. íma koyauwérénda áka'a kóaaoo súwana ²⁶ kwáá'a téna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá vówana arumpinkémbá kóuwana miniyámpói púwóra'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwíye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwanda tátó'mai usásinakowana koku'á mériaye.

²⁸ koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí umésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁹ námúnaa kwésembo pó'a miráumai mirán-táraváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráyiye.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Árúku 9:43-45

³⁰⁻³¹ Ísu simásuwena tuwéna Káríri-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásiyé su'mai aaí simátimenae séna aampa'á kwégwena séna

kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timiyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé' a usásinanaumne súwasa³² kwemó sún-ainkona ááimba íma isésa áísaanónae sésa umbá táá'a kówasa íma áísaanuráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Árúku 9:46-48

³³ íma áísaan esa Kápénéamu-naopa'a kumbá naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa³⁴ aampa'á kwégwesa sésa kentáávinkémbá nááwa kwéusayaaitaiyo sésa iséise úmae kwégwesa pósa íma aaí suwaná³⁵ Ísu mara'maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyávena séna maísáaro. usáyaaítanae síyawai tínaaeni'a ésa amáparawaiti kwayó'á máráaro simásuwena³⁶ moórá-iyampoi áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna simátimena séna³⁷ kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa ontén-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa ontén-umái Áánútu si'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe Ísu siráiyé.

kentí mayáí íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Árúku 9:49-50

³⁸ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena taraváá-kwántontávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyaintavai auwé kóaaosimátímapa'a kwégwisa mintaráváá-kwámbákóuraawe. minkwáásígó íma kentáávinkénnkwáásímá ómpo íma miráne étuwaayo siráumne Yóni súwana³⁹ Ísu séna íma tuvíñankaaro. ímo awánaam-bayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma

sáwí'a simásinkanaaowe. ⁴⁰ kentáásí mayáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naa-owe. ⁴¹ árgi'a simátíme'a sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Káráísitina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timiyawaima Áánútu kawe'-meyámbá timíníye Ísu siráiyé.

*sáwí'a kwéon-kwasai.
Mátíyu 18:6-9, Árúku 17:1-2*

⁴² Ísu mináímbá simásuwena séna iyámpóigomó kesááiyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe, évakarawai tésa kesááiyavaimo áraire kwésewaima kamparáímbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówiyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómba timínivo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátímewasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-iye. ⁴³⁻⁴⁴ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'a kúnavo sé'a moórátiyambo arátuwáaro. kae-tíyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáambá mindá kawe'án-iye. ⁴⁵⁻⁴⁶ tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'a kúnavo sé'a moórá-tisamaima arátuwáaro. kae-tísámáímó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaíkai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáambá mindá kawe'án-iye. ⁴⁷ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'a kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímo awáné'o é'a sáwí-marupa'o

iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-
iye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu
kwená kwaási kawááipa'a máyáamba mindá
kawe'án-iye. ⁴⁸ iramó kwégaipa'a marinkómó éna
kwaíkwai'a kwéinana iramó éna íma pisináínda
kaíkai'a kwéiye Ísu siráiyé.

⁴⁹ Ísu simásuwena séna uwímó toónká'ó
úmarááwanamo kawe'ó intembá Áánútuma
kwaásira'a iramó kaintenkáán-umai maráínasa
kawe'á umái ménaaowe. ⁵⁰ uwímá kawe-
tántáá'a imbánivo anómba ánásaisana
ayáántámba kwáyáimbanivo ó'a uwímó kái'a íma
úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbá
kwée'a paru umái ménaaowe Ísu siráiyé.

10

aarakwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:1-12, Árúku 16:18

¹ Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-
nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a
sáwíva-kwaasi torupowaná ké'naamba aaí
kwésimatimuwsa ² ámáán-kawaqa-kwaasi sésa
sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa
sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarará
auwáníyo. mirámó énamo éna ámáán-aimba
karáni. íya karáníyo suwaná ³ naaová'a
Mósesi nóra-amaana simátímakaiyo séna
tísaq úwasa ⁴ miwí sésa Mósesi maará séna
moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai
aúváívimbá agaimaréna séna kesuwainímbá
ai'mátuwauumne séna agaimái amiíno siráiyé
suwaná ⁵ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá

makáamba pósa Áánútun-aai íma ísóntavai mindáyawai Mósesi minámáámbá siráimbanivo
 6 Áánútu kwiyómba maramá taróruronka'a íma mirá siráivo Áánútu aaraigwárá kwaagwárá'a taróruraiye. 7 miráumai taróruraintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai
 8 mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe. mindáyawai awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásíráámbá ésa mimbórá'i'a kwéowe 9 Áánútu aarai-kwaaí moóráí'i'a umátínkaraintavai íma tasáero Ísu siráije.

10 Ísu simásuwena naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáásí Ísumo sún-aintavesa áíssaa uwaná 11 séna moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. 12 moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráije.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarin-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Árúku 18:15-17

13 Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkainkwaé sésa iyámpói tí'maesá tuwasá kwená kwayó-kwáásí sésa tí'mae'a kóro suwaná 14 Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miniyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miráráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. 15 árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóíraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawáainivo ímo mirámó síyawaimo éna

íma kawááiniye Ísu séna ¹⁶ miniyámpóiybá
tiránkena tine'á tátorena kawer-áimbá
simátímakaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Árúku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kwéguwana moóráwai isaaiséna Ísu anóndakoman-ye séna takívairena séna kawe'ná'á óne. nórä umáiyá aúnaí'á umái kwiyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁸ Ísu séna kentávái nórä séwa kawe'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-
ye. ¹⁹ Áánútuna ámáámba á'a ísaraane. minámáámbá aúváivinkemba agaimaréna séna kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma aarai-úmóyámbá oró. íma umóyámbá máyáro. íma kampar-áimbá simátínkáaro. kwakaráí-áimbá íma seró. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráyié súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóiarakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²¹ Ísu awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moórá-
yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náaindaambá ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenaná ená kawe'-méyámbá Áánútu kwiyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináimbá iséna sáwíva'-náindaambá makóntavai kanagí'á túmaena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráiyé.

²³ kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-
kwáásiyávéna séna sáwívar-oisambo makén-

kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbaí táníye súwana ²⁴ kwená kwayó-kwáásí mináíntávái táá'a kówana kesí iyámpóiyono. óísan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbaí táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináímbá isésa táátavai ésa sésa umbaí taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaao suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéyiye súwana ²⁸ Pítaa séna isaaó. kentáásí amápa-tantaa'a tuwéta enánaæmba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátime'a sé'a kentávái imáyáa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaisái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'a sáwíva'a mémaesa tuwaaisái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naambá maramá mayánááomba miwívimbá umbai-yántáári'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnai'a umái kwíyómpa'a mai'mai'a ónááowe. ³¹ ívé'a évaka'a aivakéwáí aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai

aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráyi.

Ísu kwemó puwíníntavai siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Árúku 18:31-34

32 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwesa Ísu aiva'á kúwana kwená kwayó-kwáásí táá'a kówana tínaaembo kun-kwáásígwrá'a táá'a kówana Ísu kwená kwaási sísamaivakembä kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena kwempá'ó tímín-tantaakontavai mósimatimena 33 séna másáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba monokwáá-kwáásiyé ámáámba sen-kwáásiyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai ó'onkaa-kwaasi timýasa 34 kanaáráá'a kwésinkesa tuwirááíma kwisinkésa súwíruku'a kwénesa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráyi.

Yémésiye Yóniye Ísumba áísa urááyan-kwasai.

Mátíyu 20:20-28

35 minkánáá Sépeti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a téasarai sésarai anóndakoo áísa oyaní'a umásinkaniyono suyaná 36 nointavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai 37 ená ságayam-barupa'o umaéma kenkái usásisinke évarevar-akwampa'a sinkáníyone suyaná 38 Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraaiye. sáwínombo anavéúmpinkembo náündanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaombá keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo.

sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarará
keinárai mirá umátinkanaaoo súwasaraj ³⁹ keirái
kanaám-pókai mayáyuwe suwaná Ísu séna
árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba
náyááoiye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba
keinárai mirá umátinkanaaovo ⁴⁰ kesí évareva-
sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútū
kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye
súwasa ⁴¹ Ísuna kwayó-kwáásí siyáánkainarawa'a
mináimbá isésa Yémésinte Yóninte áwáá'a
tíyúwana ⁴² Ísu tááywasa tuwaná séna
á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásiyómbá
usáyaaitamai asirayán-áímbá simáti simati
kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe.
⁴³ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma
mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaitanae
síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe.
⁴⁴ keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai
amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro.
⁴⁵ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai
íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá
kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne.
sáwi-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai
puwónaumne Ísu siráye.

*Ísu aúramba kavíkówaimba kawe'á
umánkarain-kwasai.*

Mátíyu 20:29-34, Árúku 18:35-43

⁴⁶ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Yéríko-noapa'a
kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáópa'a
tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a
Páatímiyasi aúramba kavíkówai óntamba inaai
simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai

súwasa ⁴⁷ évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná iséna anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkao súwasa ⁴⁸ sáwívarawai áwáá'a aéesa sésa aaiseraaó suwaná mináimbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkao súwana ⁴⁹ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúrambo kavíkówaimba áayesa sésa enarunkó kawe'á íno. kwéaayaivo usásinääo suwaná ⁵⁰ a'marénamo máyon-ampaanta agwáímarena usásinena Ísun-aóká'á túwana ⁵¹ Ísu séna nónin-tantaara embó arááimo táíndayantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawe'á umásinkainkwae'a úne súwana ⁵² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-ije sénda pó'a kawe'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúramba awánéna Ísun-ánaaembäa kwakáiyé.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náór-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáásí kae'a máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákainda-poi ándáma iyátuwékai áí'mækai tekaiyó. ³ moóránankomo tuwánénamo nórä

óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a konasá áí'maesá koyauweránááowe siyé simámékaiyo súwasarai ⁴ kuyaná mimpóímá ontará'á ándánei anumarampimbá kwímarowana mayowasarai koawánésarai minándá koiyatúwóyana ⁵ minká'á mayón-kwaasi sésa nórá sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo suwasarái ⁶ Ísumo sún-aimba simátímúyasa kanaán-ivo mirá okaiyó suwasarái ⁷ áí'mesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaaí uwí'márówana Ísu ayáá'mena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánáma ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánáravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwéumankaiye. ¹⁰ kentáá síkwá'ná Tévitimo kawáá-uraintemba miráráámbá ínkiye. kwenawí'a mósa kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹¹ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-naumpa'a uména amápa-tantaa'a awánéna enónka'a kwená kwayó-kwáásí sisamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'mena Pétáni-naopa'a kuráiyé.

*taaigóná kwaasáí.
Mátiyu 21:18-19*

12 Pétáni-naopa'a kogwáúmba usá aaváyaavimba mindáópa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima ankówana **13** moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpá'a kwéna awánóm̄ba arambó iyái-kánáámó ímo túmba íma iyéna ánáwe su'mai kwáyowana avakáá uwááena **14** mintáígontávéna séna ená arambá íma iyáníyone. moórágwara'a kwaási ená arambá íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáásí mináímbá ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a irain-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

15 Ísumo sún-aimba isésa Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwena mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavai imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena **16** simátimena séna ókwara'a íma mono'-náúmpá'á mirántántáá'á maimae'a iré kunke oro. **17** Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naantaváí sésa Áánútumpa'o námúnaamo sendámbá isasá ó'on-o'om-barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna siráye. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráye.

18 Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásíyé ámáámbá sun-kwáásíyé Ísuna ámááyu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaímo ísámae

kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tuvuwónááon-amba kwéavakaa-uwasa ¹⁹ enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásiyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kogwaésa usásinesa aampa'a kumbá víki-taima awánomba ánúka to'mai amápa'a móayankaguowana ²¹ Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna awánaao. aaimó simámakaanda-taima á'a aáyánkagwiye súwana ²² Ísu séna Áánútunka'a aráápamai máero. ²³ árai'a simátime'a sé'a maanómátáváimo sé'o iré mapámbai nompá'a kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo súndantemba árai'a ínkiye síyanamo éna árai'a mirá ínkiye. ²⁴ mindáyavai Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwá'naa umásinkaiye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyе. ²⁵ Áánútumpa'a námúnaa sembá sáwí'o umátínkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-imayaa íma é'a ivátuwaaro. mirámó íyanamo éna kentivo kwiyómpakewai keinárawa'a sáwí'o kwéomba maitiyuwáníye. [²⁶ ánivo sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwiyómpakewai sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye] Ísu siráiyе.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Árúku 20:1-8

²⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé ókwara'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénaauwasa mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáámba sun-kwáásíyé Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁹ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísaa on-áimbá simátimenaumne. ³⁰ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ³¹ miwímá keáimbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síníye. ³² kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai sésa Áánútun-qai simásimakaiwai uráiyé kwésembo pósá áwáá'a siyénááowe mirá keáimbá sésa ³³ Ísuntavesa sésa emó sísaa ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

12

ándá-aran-kigaura'o tavíyéwaiti kwaasáí.

Mátíyu 21:33-46, Árúku 20:9-19

¹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a

úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana
 anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba
 kígava'o tavyí-námbá úmarena ayáátááka'a
 ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó
 tavyiyawaimo é'a kesávái évakar-aramba
 maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena
 ó'om-bapa'a komáyáísana ² arambó ávumo
 kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-
 arambá komayaaó séna kwená kwayó'ná'a
 ai'maráísana minkígáúrá'ó tavyéwaitopa'a
 tisasá ³ tátó'mai tuvú'maresa ándá-aramba
 íma ámém̄ba ai'mátuwaawana kówisana
⁴ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá
 minkígáúrá'ó tavyéwai tátó'mai a'nómbá
 tuvámbqí sáwi'a umánkówana kówisana
⁵ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana
 tisasá tátó'mai tuvú'marááwana púwísana
 aanávómá moórá-mora-umai ti'maráintemba
 tewasá tinkambq tinkamba kwéowasa évaka'a
 púwówasa évaka'a tayauwéráawana ⁶ aanávómá
 kímborawai kwenááninkomba póna kwená
 imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátááka'a
 imáyáa eémena kesááninkon-aai isánááowe séna
 ai'maráísana ⁷ tisasá minkígáúrá'ó tavyéwai
 awánésa keáimbá sésa aanávómbá ááninko
 kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú
 íma mayáínata kesáá mayánae sésa ⁸ tátó'mai
 tuvúwówana púwísasa maimái aaumépa'a
 tukáawe. ⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna
 minkígáúgó aanávómá mirá ínýe. téna kígara'o
 tavyéwaima tinkaminasa puwýana ó'onkaa-
 kwaasi kesí kígara'a tavyéro síníye. ¹⁰ Áánútun-
 aai aúváívimba awánaraawe. maarán-áimbá
 agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwi'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráiyé. ¹¹ mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráiyé kwésune

agaimaréna siráiyé Ísu súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásí mináímbá isésa kentááyáváiyá siyé sésa táto'mai tuvuuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

*táákísi-aintavai áísaa uráan-kwasai.
Mátíyu 22:15-22, Árúku 20:20-26*

¹³ mono-káwáá-kwáásí kwésa Ísumba áísaa íyana sáwi-aimbo sínasa aaivimbá mayankánááontavai ámáán-kawaa-kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti amááraawivinkemba évakarawaiye ti'márówasa ¹⁴ Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po kwaasi táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoikwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. emá nórə se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áróómáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí ámáána araaisénaundaya'iyompo ¹⁵ timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí tááma iséna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe séna kentávái sáwi-aimbo síndawé sé'a kwésisaa-owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa ¹⁶ maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwi'a kwáyáiyo súwasa miwí sésa Áróómáani-kamaani-kawaanako

óikaamba isaná áwí'a kwáyáiye suwaná ¹⁷ Ísu séna Áróómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa mináimbá ísowana táá'a kówasa íma aaí siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Árúku 20:27-40

¹⁸ suwasá Sátusi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésunkwaasi pósá Ísunopa'a tésa sésa ¹⁹ anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankáníye siráye. ²⁰ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²¹ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa ²² avakaeté-kwaasi putásaaawana minínimbá naaémba pukákiye simásuwesa ²³ Ísumba áísaä esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna náawa mayáníyo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútun-aai aúváívimbá agaimakón-aimba íma kawe'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ²⁵ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaaí íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'a

miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaaií íma mayáiyasa ónááowe. ²⁶ kwaási pukémpinkembá usásinääomba Mósesi mináíntávái agaimakáiyé. aúváívimbá agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáívinkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráiyé. Áánútu mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamántínkaraambanivo ²⁷ mináímbá siráimba pósá miwí úwoi máyáawe. ánivo kentááima sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráiyé.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mátíyu 22:34-40

²⁸ súwana ámáámba sún-kwaasigo ména amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna usáyaaitamai-kwasai iséna Ísumba áísaa ena séna Áánútuna ámáámpinkembá nórán-amaana aivar-ámáámbán-iyo súwana ²⁹ Ísu séna aivar-ámáámbá sénaumpo Áánútun-aai aúváívimbá agaimaréna séna

Ísareri-kwaasi maísáaro. Áánútu kentáásí Ísóigo éna mimbórá-Ísóígómán-iye.

³⁰ Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné áméro agaimaréna siráiyé. ³¹ miwá ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Áánútun-aai aúváívimbá agaimaréna séna kesáváí-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró

agaimaréna siráye. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye Ísu simámuwana ³² minkwáásígó séna anóndakoo árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigoman-ivo ó'on-o'on-isoima íma máyáawe. ³³ kesáámá Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí asirayámbá kwempá'á tuwéta mirá onó. kesavái-imáyáámó úndantenta kesí kwaásiti imáyáagwara'a onó. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye. toómbá sipisípima iravímbá agaimái Áánútumba amúndanivo mindágwara'a usáyaaitaraiye séna ³⁴ mindá'ó súmba kawer-imáyáávinkémbá súwana póna Ísu iséna séna Áánútumo kawááimba kwená egwaa'a máyáane súwasa ísomba Ísun-aaiyawai táá'a kóntavai íma áísaá úmaesa iráawe.

*Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
Mátíyu 22:41-46, Áríku 20:41-44*

³⁵ íma áísaá úmaesa íyúwana Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwésimatimena séna ámáámbo sen-kwáásí sésa Káráísitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-ije kwésevo ³⁶ naaová'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráísintavai séna kesí Ísóigoman-ije siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba Tévíti agaimaréna séna

kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaowe

Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráiye. ³⁷ miráumai Tévíti Káráísitintavai séna kesí Ísóigoman-
iye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-
andaraken-kwaasiman-iye Ísu súmba Káráísiti
Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-
kwaasigoman-iye. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai
isésa aamoí uráawe.

*ámáámba sen-kwáásítí aambá kwáráavo
siráin-kwasai.*

Mátíyu 23:1-36, Árúku 11:37-54, Árúku 20:45-47

³⁸ úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai isésa aamoí kwéuwana Ísu kwésimatimena séna évaka'o ámáámbó sen-kwáásítí aambá kwáráavo. minkwáásí ayáátáár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaauwasa pósá kwaási tuwánésa sésa anón-kwaasin-owe kwésewe. ³⁹ minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'o anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawe-tómbá kwénaawe. ⁴⁰ minkwáásí ketor-íníntí óínsankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáíná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráiye.

*ketor-ínínkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-
kwasai.*

Árúku 21:1-4

⁴¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona egwaa'á ména tuwánómbo kwaásiyomba tésa óntamba

túwómba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ⁴² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyena séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-ínínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaitaiye. ⁴⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mútú'a túwáimba póna óisan-iyaaaimba méniye Ísu sirákiye.

13

anóm-bono'-namba tawisi-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináimbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásívinkémbá moóráwai anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanontándámbá kawe'á kwáyáísana minontámbá anón-ontamba kwáyáyiye súwana ² Ísu séna maanánondámbá awánaaro. aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwara'a tawísíyuwanaaowe Ísu sirákiye.

sáwi-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Árúku 21:7-19

³ Ísu mináimbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómba Pítawewe Yémésiye Yóniye Éndaruwe kíraumai-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áisaa esa sésa ⁴ emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóranaawaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá

íníyeya sénaumno suwaná ⁵ Ísu séna kamparáimbá isé'a áraire sevó kárakwiyoro. ⁶ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áintávái áraire sénááowe. ⁷ áái'o tíyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáíyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tínda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iye. ⁸ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavai usásimbai áái'a tíyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tínimba miráumai áaimba ásákiye seró.

⁹ mirán-áintávái kárakwiyoro. mono-káwáá-kwáásí keinárawa'a tí'mæsa anón-kwaasitopa'a mótingesa aaivimbá maitinkésa mono'-náúmpá'a mótingesa tímakesa kentáváímó asíramáímo máyáantavai tátó'mai tí'mæsa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótingesa aaí simátinkaiya'a minánón-kwáásí kesáái simátimenaaowe. ¹⁰ aiva'á áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye. ¹¹ tátó'mai aaimó simátinkénka'a nórán-aina sénaumno-imayaá íma anómiba é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka tinkáína'a mináimbá sénááowe.

12 évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáimo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvwima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. **13** kentáváímó asiramáimo máyáantavai amáparawai týámba umátinkanaaowé. ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáimo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye.

sáwi-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-28, Árúku 21:20-24

14 Ísu mináímbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a ií-márüká'á paáriniye Ísu siráiyé. kemá Mááka sé'a maanáúváímó torausíyawai tááko péei sína'a ísáqaro kwésune. Ísu séna uwóví'a ií-márüká'á paárínasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. **15** ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. **16** kígauvá'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. **17** tímukwarar-inimba ívér-iyampoiogwarar-inimba minkánáámá sáwi'a ónááowe. **18** isaaisé'o iyónááomba táúgwikanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. **19** minkánáámá tímiba anón-umbai tánkiye. naaóvá'a Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráiyé. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma tíniye. **20** mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaa Ísóigo

ákise úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwéninkanaamo ayáátááka'o kwéininkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavai imáyáa éna mirá-úmbái-yántáá'á ákise uráiyé.

²¹ ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinkankaiwai mivá'-maava'a mayáiyé síya'o é'a íma ísáaro. ²² évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkankaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'mesa nqaónááomba ímo awánembayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyáí mayánááowe. ²³ miwiyávái árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárakwiyoro Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Árúku 21:25-33

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tímín-kanaama ánásainana aaváumá túnkwinana kwíyómba íma sán-káínana ²⁵ o'a kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa ²⁶ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpimbá kúmóna'a suwánanaáowe. ²⁷ kwíyómpakenkwayo'narawa'a ti'maráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'mesa moóravimba torupanááowe Ísu siráiyé.

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai naí-táigó áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái ísáro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a

áú'o sínín-kanaa sáwyanka'a tíniye sénááowe.
 29 mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwyanka'a kumíniye sénááowe.
 30 árai'a simátime'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáriniye. 31 kwiyómba maramá ánásainana kesáai íma ánásena úwoi kwaíkwai'a ínkiye Ísu siráiyé.

kúmónda-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.
Mátíyu 24:36-44, Árúku 17:26-30,34-36

32 Ísu mináimbá simásuwená séna kúmónda-kanaama aaváúvímbá kwáási íma isááwasa kwiyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwá'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. 33 kemó kumónaunda-kanaa íma ísariyanka'a kumónaumpo kárákwimai máéro. 34 mirámó íníntenkañ-umai maarán-áimbán-iyé. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayáí-kwáásiyávéná mayáí mayááro séna ti'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna taviyyiyó séna kóuraiye. 35 naankóná aanávómó tínmbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmónda-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarara'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáiyá'i. kumónaumno minkánáá íma ísaraavo 36 kentávái íma imáyáá kwéiyanka'a kumúnnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro. 37 kemó simátimunda amápa-kwaasiyave'a súmpo taviyé'a máéro Ísu siráiyé.

14

Ísuna ámááyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹ Ísu mináimbá simátimuwana naaóvá'ó Áánútú Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intórain-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásiyé ámáámba sun-kwááiyé sésa nóräumaiya Ísumba aúpá'á tátó'mai inkamónaunday'iyo. ² amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáimonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowaná moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meýámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba minánávéunkó ói'a móankaisuwena Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁴ évakarawai keáimbá sésa áwáá'a aéesa nórä séna mimbásawémbá úwoi atiyankaiyo. ⁵ mimbásawémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá'a áuwana ⁶ Ísu séna ivátuwe'a íma áwáá'a aéero. kawe'a umái pésinkaiye. ⁷ ímo óísambo måráan-kwaasi keséma mai'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'a íma mai'mai'a ónaumne.

⁸ miníninkómá kwená imáyáavinkemba kawé'a umái pésinkaiye. púwóndara'a masawémba pésinkesa utamásinkanaaovo miníninkó á'a masawémba pésinkaiye. ⁹ árai'a súmpo másááro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimewasa miníninkómá umásinkajn-aimba kwésimatimiyyasa tááka'a maránááowe Ísu siraiye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:14-16, Árúku 22:3-6

¹⁰ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakéríóti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaoe súwasa ¹¹ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóriaumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáísa esa sésa náávara tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'yo suwaná ¹³ kae'á ti'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwíndawaimba kóánaaembä kwáráakaiyo. ¹⁴ kwemó naaúmpa'o iyínanamo naankó avowámó mayáinakai kosimámekai anóndakoma áísaá

ena séna kesí kwayó-kwáásiyé náán-ayampara
tíyotaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye
kosimámékaiyo. ¹⁵ kwemá avóvomaya'a'-
nankomba anón-ayampa'a agaráátinkaniye.
kísvu'u' umándanaaon-tantaa'a mimpimbá
kwáyáyiye. amápa-tantaa'a arúsámarekai
minká'á kausínkákaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai
isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo
sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba
mágauwankaraaiye.

¹⁷ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu
kwená kwayó-kwáásiyé mindáúmpá'á umésa
¹⁸ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna
keinárawapinkemba moóráwai keséya toómbá
kwéngaiwaima kembá namuro-kwáásírá'á
agaráátinkaniye súwana ¹⁹ tirunkó umbai tówasá
moórá-mora-umai áísaa esa sésa kewá'iyo
sinté kuwaná ²⁰ Ísu séna moóráwai kwená
toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba
tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-
kwáásírá'ó agaráátinkaniwaiman-iye. ²¹ naaová'á
Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna
kwaási úrandako kumpaáríndawai puwíníye
siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásírá'ó
agaráátinkaniwai sáwi-meyamba mayáníye.
kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawé'a
isinó Ísu siráyiye.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórínti 11:23-25

²² súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti
maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai

tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna timúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemán-iyé. ²⁴ kesí naaemá sáwívarawaiyavai kumínímba póna Áánútú kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. ²⁵ simátimé'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútú kwená kwaási kwégawaaiipa'a mé'a ándá-aran-domba aúná-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Áánútuntavai ísámái monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'a tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

²⁷ Óríve-omapa'a umáywana Ísu simátimena séna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Áánútú séna
sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa
sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútú siráiyé
siráimba póna táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé
ónááowe. ²⁸ ánivo púwónasa utamásinkaiya'a
usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayamapa'a konáá
kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ²⁹ Pítaa
séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo
kemá íma mirá ónáumne súwana ³⁰ Ísu séna
árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigo
íma kaeká'á áái siráindara'a emá kaumborá'a
kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu
Pítaaantavai súwana ³¹ Pítaa asiramái séna entémo
sínkamonaé íya'o é'a íma auwé'a kónaumne

súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

*Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Árúku 22:39-46*

32 amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna maanká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna 33 Pítaawe Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana 34 simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'a pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máero séna 35-36 tiywéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-iye séna mara'á kumbaéna námúnaqvinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai kwéonda po kanaán-iye sémo e maanúmbáí-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwáráano Ísu siráiye.

37 Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásiráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsena Pítaantavena séna Sáímoniyo aúñ-kwaiguréma íma kanaará'á sáwiyanka'a kárákwimai máyáane. 38 Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomó umbaimó taimbá mindá aúgávaa'a kwéiye simásuwena 39 moórágwara'a tiywéna egwaa'á kwéna ké'naamba Áánútumpa'a

námúnaa kosimásuwena ⁴⁰ kwená kwayó-kwáásítópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa túgávaate kwéuwasa nórán-aina'i. anondá íma simámuwana ⁴¹ tiyuwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna minkáúmbónárauyavai séna tuúmó kwaiguré'o máyáambá á'anivo kemá kwaási úrändakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaaq kwétivo ⁴² usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Árúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináímbá kwésuwana kwená kwayó-kwáásí sisamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwi'a Yútási túmba kwesé sáwiva-kwaasi taánasatagwara ánáyatankwara'a maimáesa tumbá mono-káwáá-kwáásiyé ámáámbá sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'márówasa tumbá ⁴⁴ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkintavai simátimena séna paruvará umánkáandawaimba tátó'mai áí'mae'a taví'mae'a koró siráimba ⁴⁵ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowasa ⁴⁶ kwesé tuwái Ísumba tátörówana ⁴⁷ Ísuna kwayó-kwáásívinkembá moóráwai taánasatama maimáéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana ⁴⁸ tun-kwáásiyávéna séna kentáváí umóyán-kwáásimán-iyé sé'a pó'a taánasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a

kembá tátoranae sé'a kwétewe. ⁴⁹ sáwívatawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimbá agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa ⁵⁰ kwená kwayó-kwáásí amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uwasa tun-kwáásí Ísumba áí'mesa kwéguwana ⁵¹ moórá ívékwaasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaaembá kwéguwasa tátorankowana ⁵² ampaantamá kwatuwéna kwatóiyaaaimba kuráye.

*anón-kwaasi Ísumba aaí simánkaraan-kwasai.
Mátiyu 26:57-68, Árúku 22:54-71, Yóni 18:13-24*

⁵³ kúwasa Ísumba tátorowai áí'mesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé torupamái máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítaa tínaaembá nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba iréna naamaúva'a ména i-kwáásiyé irará'á koména irá kwégauviye.

⁵⁵ Pítaa irá kwégauvuwasá mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwiyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana íma kwáywasa ⁵⁶ Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasá ⁵⁷ évakarawai usásinesa kampa'á sésa ⁵⁸ kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba kwaási uráan-damba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a kwaásimo ímo íyan-damba ónaumne

siraiye suwasá ⁵⁹ minkwáásí íma moórá-aimba suwaná ⁶⁰ aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna simánkáan-aimba anondá íya síniyono súwana ⁶¹ Ísu iséna íma aaí súwana aiva'-mónó-káwáánákó áísaa ena séna kesáámó áwí'o mósa maráúndawai ááninko e Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne. suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútum asirayáwáímá ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a umé'a ainámpimbá kumónaumne Ísu súwana ⁶³ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwi'a kwéuwana kwená unáánkwátói tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináíntavái aaivimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáambá avakáá únda póta ivátá tuwéta ⁶⁴ Áánútumbo simáímo sáwi'o umánkáintavaiya nóraya ónaumno súwasa sáwi'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁵ Ísumba tuwirááíma kwirankésa aúrampa'a ampantanéí káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútum usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáásí á'i'mai tiyáándeí tuvükáawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:69-75, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítaa naamaúva'a ména irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árásígó téna Pítambla takarakéna séna Ísu Násáretivakewaise maéndawai óne súwana ⁶⁸ emó sénda-aimba saákoma íma kawe'án-iyé simásuwena máápar-ontavimba komáyowana ⁶⁹ minárásígó moórágwara'a

awánéna mayón-kwaasiyavena séna evíwána kwaásivinkenda'an-iye súwana ⁷⁰ moórágwara'a Pítaa séna ímaniye simásuwena mayowasa sáwyanka'a mayóm̄ba Pítaaantavesa sésa áraita súne. Kárírivakenda'a po kwená kwayó-kwáásívinkéndá'á óne suwaná ⁷¹ Pítaa aika'á maréna séna kampar-áimbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iye kwésuwana ⁷² kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentáváí se íma awánáúnda-kwaasiman-iye síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna ávááraumai ivi'á tarákiye.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Árúku 23:1-5, Yóni 18:28-38

¹ jyi'á tówasa aaváúmá usónka'a mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé mimbórá-áimbá símaresa Ísumba ayáánka'a asááúmarea áí'mesa Áróómáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana ² Páíráti Ísumba áísa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ³ mono-káwáá-kwáásí ó'on-o'on-aintavai aaivimbá mayánkowana ⁴ Páíráti Ísumba áísa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo anondáma íya moórá-aimba síníyono súwana ⁵ Ísu

iséna íma anondá aaí súwana kámááni-kawaana'a
Páíráti sáwívar-imayaa uráiyé.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

⁶ naaová'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá toyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamái mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ⁷ *Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwai áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyónka'a kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándávimbá ánkarowana máyowasa* ⁸ *sáwíva-kwaasi torupamái mésa Páírátintavai sésa moóráwaimba ayúrankaaو suwaná* ⁹⁻¹⁰ *Páíráti imáyáa éna séna monokáwáá-kwáásí Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkweé sésa tátomaesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno súwasa* ¹¹ *mono-káwáá-kwáásí úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Ísumba íma ayúrankaniyompo Párápásimba ayúrankaaو simáméro suwasá isésa mináimbá simámúwana* ¹² *Páíráti séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawááná'a iyémó sewáimbá nórá ónaumno súwasa* ¹³ *anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná* ¹⁴ *Páíráti séna nórá-sawira uráina'iyo súwasa anónkaranonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae íyúwana* ¹⁵ *Páíráti miwí táái owé senasá aamoí*

umásinkaigwae séna Párápásimba ayúrankena i-kwáásí simátimuwasá Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páíráti séna áí'mai taairá'a mátuvuwiyaná puwíno séna Ísumba i-kwáásírá'a tímakaiye.

*i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.
Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3*

¹⁶ Ísumba i-kwáásírá'a timúwasa áí'mesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ¹⁷ naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-ye sésa Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumo'an-ye sésa áwí-andama owepamái Ísu a'nómpímbá kuvérankesa ¹⁸⁻¹⁹ kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kívairesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'a óne sésa tááúndei a'nómbá tuvánto'na kwéesa tuwirááíma kwirankésa ²⁰ kanaáráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'mesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'mesa kuráawe.

*Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Mátíyu 27:32-44, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27*

²¹ i-kwáásí Ísumba áí'mesa kumbá moóráwai Sáírini-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresa Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa úmae tiyó suwaná mirá úwasa ²² kwésa moórá-marago áwí'a Kórígotaava'a kwésa mináwíkóná ááimba a'nómayaapare supa'a kwésa ²³ ándá-aran-domba

mairésa áí'a ánásainkwae sésa ikaa'ó vaí-yántáá'á
mimpimbá marésa Ísumba ámúwana íma naráiyé.

²⁴ Ísu íma nówasa áí'mesa taaira'á
aíyayaampimba máyuvusumaresa kwená
unáánkwátói mayánáe sésa aávéjya
kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai
mayáníye sésa mirá ésa ²⁵ aakaaká'ó
máúñ-kanaa-avaura'a tuyúwúmba ²⁶ Ísumbo
tuyúwúwanamo puwún-ainkona ááimba
aúváívimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-
kwaasiti kawááná'án-ye agaimarésa taaira'á
mósá marésa ²⁷ umóyántémo uyan-kwáásíráí
tí'mesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á
tuvúsúmarowana [²⁸ naaóvá'á Áánútun-aai
aúváívimba agaimaréna séna kwemá sáwí'a
on-kwáásí máépa'a máyáísasa awánaraawe
agaimaréna sirónka'a pósá mirá uráawe.]
²⁹ taaira'á tuyúsúmarowasa évakarawai tésa
tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a
umánkesa aká'áámba simánkesa sésa úwé emá
séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-
táwai kwaisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo
³⁰ esávái enáúma áwa'naa ema eyááríka'a
taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo
suwasá ³¹ miráumai mono-káwáá-kwáásíyé
ámáámba sun-kwáásíyé sésa ó'owi túwa'naa
ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai
áwa'naa ínkiye. ³² Áánútumo usásisinkaiwai é'a
Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba
póna árai'o seémáyáindamo éna kweyááríka'a
taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a
Áánútu áánimban-ye sénaumne suwasarái

miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásíráí évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai Ísumba kanaáráá'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

33 Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúmá kaapa marówana túnkumba 34 Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nórä séwa siyuwáánó súwasa 35 minká'ó máyón-kwaasi isésa evakarawai sésa naaová'ó Áánútun-aai simátímakaiwaimba Íráiyaaamba kwéaayaiye suwaná 36 moóráwai isaaiséna paru-táyánáma maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna Íráiyaaama kuména taairakémbá kunayútuwani. íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne súwana 37 Ísu anónka'a kwésena puwúwana 38 anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírákémbá utaváá'maena marapá'a móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'makáyiye. 39 Ísu anónka'a kwésena puwúmba i-kwáásítí kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iye siráyiye.

40 mináimbá súmba sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara.

miníníntómpínkémbá moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máríyaa úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máríyaa úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi ⁴¹ miráumai-inimba Ísumo Káríri-ayampa'o naaúpa'o kwenánaaembo kwa'maesamo áwa'naa úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a túmba miníníntómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴² miníníntómbá tamáywana Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaa aaváyaaraamba kwáywana ívékaamba enónka'a moóráwai áwí'a Yósépi Árimátíyaa-naopakewai ⁴³ kwemá anón-kwaasi éna kawe-kwáásí éna Áánútu kwená kwaási kawááiniye séna amu'maréna máyowai íma áá'a kómبا Páirátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana ⁴⁴ Páíráti imáyáa éna ára pukuráína'yo séna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráína'yo súwana ⁴⁵ owé á'a pukuráiyé simámuwana Páíráti séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana ⁴⁶ Yósépi aúná-ampantama komaimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimái minámpáántávimbá asááumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁴⁷ Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisimba anówama úwasarai mésarai Ísumbo utamánkomba taawánésa kurááiyé.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Árúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

1 Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasa kaumbo-ínimbá Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-inimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba márérankanae sésa 2 ááéma aaváumá usónka'a mimbásawémbá maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kumbá
 3 aampa'á kwégwesa iséise ésa sésa murí-áigó óika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna náawa akwásinkanintaa'yo sésa
 4 awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánésa 5 mimbúrí-áírá'á íyúmba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwatóigwara-kwaasi minká'á mayowasa awánomba táá'a kówana
 6 simátimena séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násáretivakewaimba taaira'a tuvúwówana púwíwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinená kówéna íma maanká'á mayáiivo utamánkaraampimba uawáné'a 7 kwená kwayó-kwáásiyé Pítaa iyai kosimátíme'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinená kentí aiva'a Káríri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináimbá kosimátíméro súwasa 8 mimbúrí-áímá tuwésa táá'a kénéa tiyántámbá tówasa isaaisésa kwésa táá'a kóntavai mináimbá íma kosimátímakaawe.

Mááka kemó súnda-aimba ánásaiye.

[Ísu paárúwana Máríyaa awánarain-kwasai.

Yóni 20:11-18

⁹ sontaará'á ááéma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máríyaa Mágátáraa-naopaken-ininko aúranka'a paárúwana ááéma Ísu miníninkó arumpinkembá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paárúwana ¹⁰ awánéna kwená kwaási ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo aúvówanamo miníninkómó awánón-aimba simátimumba isésa íma ísámai kawe'á uráawe.

Émeyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Árúku 24:13-35

¹² minkákémbá kae-kwáásí aampa'á néñ-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai ¹³ koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátímúyasa ísómba íma ísámai kawe'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyu 28:16-20, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ minkákémbá Ísuna kwayó-kwáásí sisamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkunda suwánaresa simátímewa'a ísámai sirumbá kwéairaraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seraámbá íma áraire siráawe simásuwená ¹⁵ séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró. ¹⁶ kesááiyavesa áraire

sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráíyana Áánútu miwímá sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanivo kesááiyavesa íma áraire síyawaima Áánútu aaivimbá maitinkáníye. ¹⁷ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai ímo awánaam-bayaíma maësa kesí asirayándéí kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa ¹⁸ áwáávi'o índa-iraankavayaambo tátoraiyanamo váíndamo ésa íma puwésa puwí-nómbó náiyambo ésa íma puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándeí tátó'mai asóvamatinkanaaowe Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Árúku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11

¹⁹ Ísóigo Ísu mináímbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwiyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa ²⁰ Ísuna kwayó-kwáásí amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási ímo awánaraam-bayaíma mayówasa awánésa sésa maanáímbó simásíménta árair-aimban-iyé siráawe.
mináímbá ánásaiye.]

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7